

คิดว่ารู้

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลาวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๕

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมนะ ฟังธรรมเพราะมันจะกล่อมถึงใจ เราถ้าไม่ได้ฟัง เรื่องของโลกมีอยู่ตลอดเวลา เรื่องของโลกไง เราไม่ต้องการฟังมันก็มาเอง เพราะเขาต้องการให้เรารับรู้ การสื่อสารมวลชนเขาต้องการให้เรารับรู้ เสพข่าวสาร จนเสพข่าวเรื่องของขยะไง ถ้าเป็นข่าวขยะ สิ่งนี้มันเป็นเรื่องที่ไร้สาระ เรื่องไร้สาระนะ เพราะอะไร ถ้ามันเป็นความจริง มันจะเป็นเรื่องของเขาเลย เหตุการณ์เกิดขึ้นมาแล้ว จบกระบวนการไปแล้วมันถึงมาเป็นข่าวไง เราไปรับรู้สิ่งใดมันก็ตื่นตื่นไปหมดเลย

แต่สิ่งที่เป็นธรรม เราไม่ค่อยได้ยินกัน สิ่งที่เป็นธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเนะ เสวยวิมุตติสุขอยู่โคนต้นโพธิ์ เสวยวิมุตติสุข สุขอย่างนี้เกิดขึ้นมาจากท่ามกลางหัวใจ สิ่งที่มีคุณค่าคือสิ่งที่คือหัวใจของเรา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ มีชีวิต สิ่งที่มีชีวิตเราก็เกิดมาอย่างนี้ เกิดด้วยอวิชชาไง เกิดมาแบบคนไม่รู้ เหมือนกับเด็ก เขาหายไปตามแม่น้ำ ไล่กะละมังลอยไป แล้วแต่มันจะไปตกที่ไหน ใครมีใจบุญก็เอาเด็กคนนั้นขึ้นมาเลี้ยง

นี่ก็เหมือนกัน การเกิดขึ้นมา ออกปฏิสนธิในไข่ของมารดา มันก็เหมือนกับเด็กอ่อนที่เขาหายไป ไล่กระทงไล่อะไรลอยแม่น้ำไป แล้วแต่ใครมีใจบุญจะเอาขึ้นมา สิ่งนี้มันเป็นรูปธรรมที่เห็นไง

เวลาจิตมันมีกรรมของมัน มีกรรมของมัน มันต้องเกิดตามกรรมของเขา จิตมันมีกรรมของเขานะ เพราะสิ่งที่ทำแล้วเป็นกรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เชื่อกรรม กรรมคือการ

กระทำ สิ่งที่ทำมาแล้วมันก็สะสมลงที่ดวงใจนั้น ดวงใจนั้นไม่เคยตาย มันก็ลอยไปเหมือนเด็กลอยไปในกระถางนั้น ลอยไปเกิดในที่ใดล่ะ? มันไปเกิดในปฏิสนธิ ในไข่ของมารดา

เรามีบุญมีกรรมร่วมกับพ่อกับแม่ เราถึงมาเกิดร่วมกัน พ่อเกิดร่วมกัน เห็นไหม อยู่ในครรภ์ ๕ เดือน สิ่งนี้อยู่ในครรภ์ ๕ เดือน ต้องทนทุกข์อยู่ในครรภ์ แต่ทางโลกเขาชื่นใจกัน ถ้าใครตั้งครรภ์ พ่อแม่จะดีอกดีใจมาก เรื่องของโลกไง เวลาลูกคลอดขึ้นมา ๑ เดือน จัดงานเลี้ยงฉลองกัน เวลาเกิดมา เกิดขึ้นมา ออกมาจากช่องแคบ บีบคั้นมา แล้วออกมา กำมือมานะ กำมากำแต่เรื่องทุกข์ เด็กเวลามันร้องมันจะกำมือของมัน สิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาแล้ว นี่เรื่องของโลก พ่อเกิดขึ้นมา

แต่เรื่องของกรรม การเกิด การเกิดนั้นเรื่องจิต การเกิด นี่มันสัจจะความจริงไง สัจจะความจริงแต่เรื่องโลกมีความพอใจ เรื่องโลก คำว่า “โลก” สิ่งที่มีความสุข มีความพอใจ พอใจแบบโลกๆ โลกก็แสวงหากันไป ไม่เคยพึงธรรมชาติ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ที่โคนต้นโพธิ์ สิ่งที่ตรัสรู้ที่โคนต้นโพธิ์ วิมุตติสุข วิมุตติสุขก็จิตดวงนี้เหมือนกัน จิตที่พาดายพาเกิด กว่าเราจะเกิดได้ มันล่องลอยไปตามกรรม ถ้าล่องลอยไป เห็นไหม เด็กมันอยู่ในกระถาง มันล่องลอยไป มันมีกระถางรองรับ มีน้ำรองรับ มันล่องลอยไปตาม นี่เราล่องลอยไปในวัฏฏะ แล้วเราไม่รู้ของเรา เราเกิดมาถึงไม่เข้าใจชีวิตใจ ไม่เข้าใจชีวิตของเรา

เหมือนกับในปัจจุบัน จิตมันล่องลอยไป แล้วเกิดมาปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา เกิดมาเป็นเราก็เป็นเราในปัจจุบันนี้ ปัจจุบันก็คือเรา คิดได้ขนาดนี้ไง แล้วก็คิด สิ่งที่ทำมานี้สมควรปรารถนาจะเป็นความสุข ตัณหาความทะยานอยากนะ ไม่เคยเต็มหรอก ทะเลไม่เคยเต็ม สิ่งที่ไม่เคยเต็มคือตัณหาความทะยานอยาก แล้วตัณหามันอยู่ในหัวใจของเรา สิ่งนี้เราก็แสวงหากัน

เราเป็นชาวพุทธนะ เป็นผู้ที่มีอำนาจวาสนา อำนาจวาสนา เพราะศาสนาพุทธสอนลงมาถึงใจของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาที่นี่ตรัสรู้ที่ไหน? เราว่าตรัสรู้ในโคนต้นโพธิ์กันนะ โคนต้นโพธิ์เป็นสิ่งที่กายเนื้อ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคั่นคว่ำอยู่ริมแม่น้ำเนรัญชรา นี่คั่นคว่ำกันอยู่ ฉันทอาหารของนางสุชาดาแล้วลอยถาดทองคำนั้นไป

ถ้าเป็นเรานะ ถาดทองคำจะลอยไหม? เป็นสมบัติของเรานะ

ฉันอาหารมือนี้เป็นมือสุดท้าย สิ่งที่เกิดขึ้นมาเป็นการที่วาลอยมาตาม เหมือนกับเด็กที่ว่า ลอยกระทงมาไง นี่ก็เหมือนกัน นางสุชาดาก็สร้างบุญกุศลมา ถึงตั้งใจถวายอาหารวันนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ฝันมา ตั้งแต่ตัดสินใจว่าจะมาน้ำอาหาร แล้วจะมากำหนดอานาปานสติ สิ่งนี้สมควรกันตลอด แล้วพอฉันอาหารของนางสุชาดา ตั้งใจว่าลอยถาดทองคำไป ถ้าคืนนี้นั่ง แล้วจะไม่ได้อัศจรรย์ธรรมจะไม่ลุก จะยอมตายไปขนาดนั้นนะ

ขณะนั่ง สิ่งที่เป็นผลของบุญกุศลอันนี้เพราะเป็นพระโพธิสัตว์ สิ่งที่พระโพธิสัตว์ ๖ ปี เทียวแสวงหาจากเจ้าลัทธิต่างๆ แสวงหามาตลอด แสวงหาอย่างนี้เรียกว่าแสวงหาทางโลก โลก เพราะอะไร โลกเพราะสังคม สิ่งที่เป็นไปทางโลก แต่ยังไม่มีการ เพราะไม่มีธรรม แต่หัวใจมีคุณค่า แม้แต่ถาดทองคำยังเสี่ยงทาย

เสี่ยงทายว่า “ถ้าสมความปรารถนา ขอให้ถาดทองคำนี้ลอยทวนกระแสขึ้นไป” ถาดลอยน้ำ มันจะลอยไปตามน้ำ แต่ถาดนี้ไม่ลอยตามน้ำ ลอยทวนกระแสขึ้นไป แล้วตกไปในบาดาล สามเณรที่เป็นพญานาค “อีกแล้วหรือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ก็แล้วหรือ”

ถาดตกมาซ้อนกันจะมี ๕ ใบไง พระศรีอริยเมตไตรยก็จะมีถาดทองคำลอยเป็นอย่างนี้

นี่คือคุณสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่สร้างมา ถาดทองคำมาซ้อนกัน

แต่เราว่าชีวิตนี้ยาวไกล ยาวไกลไง แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แต่ละพระองค์ เวลาขนาดไหน นี่มิติเวลามันเป็นสภาวะแบบนั้นนะ

แล้วเวลานั่งขึ้นไป เราว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่ที่โคนต้นโพธิ์ แต่ความจริงแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างหาก เพราะบุพเพนิวาสานุสติญาณ ตั้งแต่อานาปานสติทำความสงบของใจเข้ามา สิ่งนี้เป็นสัจจะความจริงนะ นี่ธรรม ไม่ใช่โลก

สิ่งที่เป็นโลกๆ แสวงหามา แสวงหามาจากความรู้สึก แสวงหามาจากความคิด แสวงหามาเหมือนเราอยู่ เราใช้ปัญญาของเรา เราค้นคว้าของเรา ว่าเรารู้มาก เราฉลาดมาก สิ่งที่เป็นโลกเป็นความฉลาดนะ ไม่รู้อะไรเลย ไม่รู้จริงๆ นะ ไม่รู้ธรรมเลย ไม่รู้เพราะอะไร เพราะมันฟังชาน มันเป็นความคิดของโลกก็ปัญญา สิ่งที่เป็นโลกก็ปัญญา ปัญญาโลกไม่ใช่ปัญญาธรรม

สิ่งที่ไม่ใช่ปัญญาธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเรียนกับอาฬารดาบส ไปเรียนกับเจ้าลัทธิต่างๆ มีศาสดาในสมัยพุทธกาลองค์ไหนบ้างที่ไม่รักองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนดีมาก เป็นคนที่กตัญญู เป็นคนที่มีคุณธรรม ไปอยู่กับครูบาอาจารย์องค์ไหน ครูบาอาจารย์องค์ไหนก็รัก อยากให้เป็นลูกศิษย์ อยากให้ช่วยสั่งสอนกับเจ้าลัทธิตั้งนั้น

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสธมาทั้งหมด เพราะมันเป็นเรื่องโลก มันไม่ใช่ธรรม ถ้าไม่ใช่เรื่องธรรมเพราะอะไร เพราะหัวใจมันทุกข์ มันไม่เข้าถึงหัวใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรม ตรัสรู้ธรรมที่หัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เรื่องของ โคนตันโพธิ์นั้นเป็นเรื่องของวัตถุ เป็นเรื่องของร่างกาย เวลาเราเกิดมาไม่พบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราไม่ได้สนทนากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช่ไหม แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้เป็นศาสดาของเรา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน พระอานนท์ถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

พระอานนท์เป็นพหูสูตเป็นผู้ได้ยิน ได้ฟังมาก เป็นผู้จรรโลงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ ธรรมที่ไปเทศนาว่าการ แล้วห่วงอนุชนรุ่นหลังไว้ ว่าต่อไปเขาจะเอาอะไรยึดเหนี่ยว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอานนท์ถามไว้หมดนะ

“ควรทำอะไร ควรทำอะไร”

“อานนท์ เธออย่าทุกข์ร้อนใจไปเลย เรื่องของสรีระก็เป็นพวกกษัตริย์เขาจะจัดการเอง”

“แล้วถ้าเรื่องของหมู่สงฆ์ล่ะ”

“เรื่องหมู่สงฆ์ต่อไป จะมีสังคายนา”

สิ่งนี้ในปัจจุบันนี้มาจากไหน? มาจากอดีต สิ่งที่เป็นอดีต เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะก็ปรารถนาจะเป็นอัครสาวก นางวิสาขาที่ปรารถนาจะเป็นผู้อุปฐาก สิ่งต่างๆ นี้ต่างคนต่างปรารถนามา มันมาจากอดีต คือการสร้างสมมาของแต่ละบุคคล สิ่งที่สร้างสมมาแต่ละบุคคลแล้วมาเกิดพบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสหชาติ ชาติเกิดขึ้นมาต้องมีผู้นำ ผู้นำ

คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะเป็นผู้ที่ตรัสรู้ธรรมในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน แล้วเผยแพร่ธรรมไป สักมสิ่งแวดล่อมต่างๆ จะสมคูลในสภาวะธรรม

แล้วเราเกิดมาในปัจจุบันนี้ เราก็เกิดมาพบศาสนา เรามีศรัทธา มีความเชื่อนะ ถ้าคนมีศรัทธา คนมีอำนาจวาสนาจะเกิดในประเทศอันสมควร ในมงคล ๓๘ ประการขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม เกิดในประเทศอันสมควร จากพ่อแม่เราก่อน เกิดในครรภ์ของมารดา เกิดในครรภ์ของชาวพุทธ หรือเกิดในครรภ์ของลัทธิต่างๆ แต่ถ้าสนใจปรารถนาอยากจะทำพุทธศาสนา

“พุทธะ” พุทธะสอนลงที่ใจ ใจ ผู้รู้ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน สอนลงที่พุทธโชนี่ สอนลงที่พุทธะนี้ ตรัสรู้กันที่นี้ ดับกิเลส ดับทุกข์กันในหัวใจนี้ ในธรรมนี้ ถ้าเราเป็นชาวพุทธเรามีอำนาจวาสนา เกิดจากครรภ์ของมารดา เป็นผู้ที่นับถือ มีความสนใจในศาสนา เกิดในสังคมของชาวพุทธแล้วมีศรัทธา ถ้ามีศรัทธามีความเชื่อ ความเชื่อนะเราเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดำรงชีวิตอย่างไร เดิมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดำรงชีวิตอย่างไร วางแนวทางไว้อย่างไร ถ้าเราเป็นชาวพุทธเราจะเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะดำรงชีวิตของเราไม่ให้สิ่งที่มันเป็นบาปเป็นกรรมกับหัวใจของเรา

แล้วถ้ามีศรัทธา ศรัทธาก็อยากออกประพฤติปฏิบัติ ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้ประเทศอันสมควร ถ้าเราศึกษาในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีผู้ที่ชี้แนะ สักมสิ่งแวดล่อมที่ดี เราจะทำอะไรได้สะดวกสบาย เหมือนกับว่า สิ่งที่ว่า สิ่งที่สังคมเขายอมรับ สิ่งที่สังคมเขาทำเขาชักนำกันไป ไม่ใช่ออกนอกกลุ่มนอกทางไป

ถ้าเราศึกษา เรายอมรับ ภาคปริยัติต้องศึกษา ต้องศึกษาธรรมนะ เวลาเราศึกษากัน โลกนี้เขาวากัน การศึกษาจะทำให้โลกเจริญ เจริญนะ เจริญในวัตถุ ถ้าการศึกษาทำให้เจริญในวัตถุนี้ศึกษากันมา ศึกษาเพื่อใคร ศึกษาเพื่อเราใช่ไหม ศึกษาเพื่อให้เราเข้าใจ ให้เราไม่ตื่นเต้นไปกับโลกใช่ไหม ศึกษาแล้ว ภาคทฤษฎี

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่าปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ถ้าปฏิบัติ ปฏิบัติตรงไหน ถ้าจะปฏิบัติ ถ้ามีความศรัทธาความเชื่อเราอยากปฏิบัติ เราอยากชำระกิเลส

คิดเข้าไป คิดวู้ไง เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คิดวู้นะ คิดวู้ คิดวู้ เข้าใจ เหมือนมาตราชั่งตวงวัด เราศึกษามาตราชั่งตวงวัด เราศึกษามากเลย แต่เราชั่งตวงวัดไม่เป็นไง สิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์สำหรับเราไหม ถ้ามันเป็นประโยชน์ เราศึกษามาตราชั่งตวงวัด

คูสิ คูเวลาเขาทำ เขาทำธุรกิจกัน ขนาดการชั่งตวงวัดเขาก็ทุจริตกัน เขาก็เอารัดเอาเปรียบกัน แต่ถ้าในการชั่งตวงวัดเขาเอารัดเอารัดกัน มันชั่งตวงวัดของใคร? มันเป็นการชั่งตวงวัดของกิเลสใจไหม แต่ถ้าเป็นการชั่งตวงวัดของธรรม ความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต นั้นภาคปริยัติ เพราะอะไร เพราะการชั่งตวงวัดของโลกๆ นะ

การชั่ง น้ำหนักเท่าไร สิ่งที่มีน้ำหนักชั่งขึ้นมา ถ้าเป็นวัตถุที่มีน้ำหนัก มันก็มีจำนวนน้อย แต่ถ้ามันเป็นวัตถุที่มีน้ำหนักเบา มันก็มีจำนวนมากในการชั่ง แต่จำนวนมันก็มาก จำนวนมันก็น้อย แล้วแต่วัตถุนั้นมีน้ำหนักหรือไม่มีน้ำหนัก นี่ชั่งตวงวัดมันก็เป็นมาตราที่ชั่งตวงวัด นี่เป็นเรื่องของวัตถุนะ

แล้วเราศึกษากัน เราศึกษากันว่าสิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม นี่คิดวู้ คิดวู้ชำนานู คิดวู้ธรรมะไปหมดเลย แล้วเวลามีปัญหาขึ้นมา การชั่งตวงวัด สิ่งต่างๆ มันก็มีน้ำหนักเป็นอย่างหนึ่ง ความเป็นไปจำนวนมาก จำนวนน้อยก็เป็นอย่างหนึ่ง นี่เป็นวัตถุยังได้เถียงได้นะ สิ่งใดมีมาก มีน้อยคู่ด้วยสายตา เพราะสิ่งที่สายตาคำนวณนี่มันเป็นความรู้สึก ถ้าคนมีความชำนาญคำนวณได้หมดว่าสิ่งนั้นจะเป็นเท่าไร เห็นจำนวนจะบอกได้หมดว่าควรจะเป็นเท่านั้นๆ นี่มันเกิดจากไหนล่ะ เกิดจากความชำนาญของเขาใจไหม

แล้วถ้าหัวใจล่ะ การชั่งตวงวัดในหัวใจต่างกันอีกมหาศาลเลย ขนาดที่เป็นวัตถุ เพราะการชั่งตวงวัดมันคนละขนาด คนละความเป็นไป มันมีข้อโต้แย้ง มันมีความเป็นไป แต่การชั่งตวงวัดของใจ นี่ธรรม ธรรมที่ว่า คิดวู้นะ คิดวู้ คำนวนไปวู้ แต่มันเผาตนเองใจ มันเผาตนเองเพราะอะไร เพราะมันฟุ้งซ่าน มันหาแต่ความทุกข์มาเหยียบหัวใจ

คูสิ เหมือนจิตที่มันลอยไปเหมือนกับเด็กน้อยในกระทง สิ่งทีลหายไปในกระทงที่มันลอยไปตามลำน้ำ ใครมีคุณสมบัติ ใครมีใจเมตตา แล้วเอาเด็กนั้นไปเลี้ยง เอาเด็กนั้นไปเลี้ยงนะ เพราะเด็กมันช่วยตัวเองมันไม่ได้ นี่มันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่สัตว์มันเป็นได้นะ สัตว์น้ำสิ มันเกิดมาในน้ำ มันดำรงชีวิตของมันได้แล้ว มันเลี้ยงตัวมันเองได้แล้ว เห็นไหม การเกิดและการตายของกรรมมันต่างกัน

จิตก็เหมือนกัน จิตเวลามันเกิด พอมันเป็นไปของมัน สิ่งนี้มันเกิดมามันสร้างสมอะไรมา มันทำสิ่งใดมา สิ่งที่ทำสิ่งใดมา นี่ความเป็นไปของจิตมันจะต่างกัน ถ้าจิตมันต่างกัน การทำความสงบของใจ ความเชื่อ ความศรัทธา ถ้ามีความเชื่อความศรัทธา มันจะเข้ามาที่การกระทำ เห็นใหม่ น้ำหนักใจ ถ้าเราเอาธรรมเป็นใหญ่ นะ การดำรงชีวิตมันเป็นสิ่งที่พออยู่พอได้แล้ว แล้วสิ่งที่เป็นคุณธรรมละ ถ้าใจไม่มีน้ำหนัก ใจไม่มีจุดยืน การกระทำอย่างนี้เขามองกันว่าเป็นเรื่องไร้สาระนะ

แต่ถ้าเป็นเรื่องของการดำรงชีวิตทางโลก เขาว่าสิ่งนั้นเป็นสาระ สิ่งนั้นเป็นสาระนะ แต่ทุกคนวิ่งเข้าไป องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม มนุษย์ต้องการอำนาจ มนุษย์ต้องการความมีอำนาจ ต้องการศูนย์กลางอำนาจ แล้วเวลาวิ่งเข้าไปมันมีแต่กองไฟ กองไฟนะ

คุณชัชวาลย์ลี เวลาเขาเป็นกษัตริย์สมัยพุทธกาล กษัตริย์ปกครองประชาชน เวลาการดำรงชีวิต นอนไม่เคยมีความสุขเลย เพราะเรื่องของอำนาจใจ กลัวแต่เขาจะแย่งชิงอำนาจ มีกษัตริย์สมัยพุทธกาลออกบวช เวลาอยู่โคนไม้ “สุขหนอ สุขหนอ สุขหนอ” เวลามันปล่อยวางเรื่องตัวตน ปล่อยวางเรื่องกิเลสทั้งหมด มันกลับมีความสุข

สิ่งที่เขามองว่าไม่มีคุณประโยชน์ใด สิ่งที่เป็นประโยชน์ของเขาคือหาสิ่งต่างๆ มาปรนเปรอกิเลส ค้นหาความทะยานอยาก แล้วสิ่งนั้นคำนวณกันว่าเป็นการศึกษา ยิ่งศึกษา ยิ่งรู้ รู้ของเขา รู้เพื่ออะไร รู้เพื่อป้อนกิเลส กิเลสไม่เคยอิ่มหรือ รู้ขนาดไหนป้อนกิเลสอิ่มไม่ได้ แล้วความรู้แบบนี้มันเป็นความเจริญ เพราะความเจริญมันเบียดเบียนกันนะ คูสิ คูการคำนวณสิว่า ใครมีเงินมากหรือมีเงินน้อย วัดกันด้วยการคำนวณว่า ใครมีสมบัติมากหรือสมบัติน้อย

แต่ถ้าในธรรมละ ใครมีความสุขมากหรือความสุขน้อยต่างหากละ ถ้ามีความสุขมาก ความสุขน้อยอันนั้นยังเป็นเรื่องของโลก เพราะอะไร เพราะมันเป็นอามิส สิ่งที่เป็นอามิสมันเป็นวัตถุ มันเป็นวัตถุ มันจะทำให้เราเหมือนกับเด็ก จิตนี้ วิญญาณนี้เหมือนกับเด็กที่ลอบไปกับกระทง กระทงลอบไปในสายน้ำ แต่จิตลอบไปในวิภวูถะ สิ่งทีลอบไปในวิภวูถะแล้วมันเกิดละ เกิดนะ เกิดตายๆ

ถ้ามันเป็นกิเลสนะ ไม่มี ตายแล้วสูญ มรรคผลก็ไม่มี จะดำรงชีวิตไปอย่างนี้ แต่ถึงที่สุดเวลายมันจะไปหมดอายุขัย มันจะไปคอดตกอยู่นั้นไง คอดตกอยู่นั้นเพราะอะไร เพราะต้องไปแล้ว เวลาไม่มีริมฝั่งมันจะล่มลงแม่น้ำเมื่อไรก็ไม่รู้ สิ่งนี้เป็นความจริงนะ สิ่งที่เป็นความจริง สิ่งต่างๆ ชีวิตนี้มี

การพลัดพรากเป็นที่สุด แต่ขนาดที่พลัดพรากอย่างไรก็แล้วแต่ เราควรจะมีสมบัติไปกับเรา ถ้ามีสมบัติติดมือเราไปนะ คนออกเดินทางถ้ามีเสบียงไป เขาจะไปด้วยความอุ่นใจนะ ถ้าคนที่เดินทางพร้อมทุกอย่าง “สุคติ” ถ้าจิตมีความสุข ในปัจจุบันนี้ เราไม่ต้องหวั่นวิตกเลยว่าพรุ่งนี้หรือว่าชาติต่อไปมันจะมีความทุกข์กับเรา

ในปัจจุบันนี้ แล้วอะไรมันจะเป็นความสุขจริงล่ะ?

ความสุขจริง สมบัติเราเอาไปได้ไหม แก้วแหวนเงินทองต่างๆ ชื่อเสียงเกียรติยศเอาไปได้ไหม? เอาไปไม่ได้เลย สิ่งที่จะไปกับจิตนี้มีแต่ความดีและความชั่วเท่านั้น ความดีและความชั่วนะ ถ้ามีความดีมาก สิ่งนี้มันจะติดกับจิตนี้ไป ถ้าความดีไม่เป็นความจริง ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีบุญญาธิการมาตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าล่ะ สาวก-สาวกะผู้ที่ปรารถนามาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้าย-เบื้องขวา พระสารีบุตร พระโมคคัลลาที่ต้องปรารถนามาเหมือนกัน นางวิสาขาที่ปรารถนามาเหมือนกัน แต่การปรารถนานี้ไม่ได้สร้างสมบุญญาธิการแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

สิ่งนี้พาเกิดพาดายมาไง สิ่งนี้พาเกิดพาดายมานี้เราเชื่อ เราเชื่อว่าสิ่งนี้มีจริง เราเชื่อว่าสัจธรรมีจริง เราเชื่อว่าการเกิดและการตายนั้นมีจริง เราเชื่อถึงบารมีของจิตนี้มีจริง มันถึงลงมากับการคำนวณไง การคำนวณเรื่องของมาตราวัดไง ถ้ามาตราวัดอย่างนี้ เกิดขึ้นมาจากใจของเรา ถ้าเรามีสติขึ้นมา เราจะทำความสงบของใจ

คูลี ตั้งแต่การวิวัฒนาการมาของโลก ล้อ สิ่งที่เป็นวงล้อ คุณนะ คูอย่างพวกชาวเขา เขาเล่นกันนักขัตฤกษ์ของเขาเขาจะมีล้อของเขา เขาจะไหลเลื่อนไป นี่คือธรรมชาติของเขา แต่เวลาทางธุรกิจ เวลารถเครื่องยนต์กลไก สิ่งนี้วิวัฒนาการมันมาอย่างไร วิวัฒนาการของล้อ มันทำให้เกิดสิ่งต่างๆ ที่วิวัฒนาการมา มันพัฒนาการมาเป็นพันๆ ปี หลายๆ พันปี วิวัฒนาการมา

ความเป็นไปของความรู้สึของคนก็เหมือนกัน ถ้าเรามีสัมมาสมาธิ ถ้าเรามีวิวัฒนาการของจิตที่มันหยุดนิ่ง ถ้าจิตที่หยุดนิ่ง นี่ความรู้จริงมันจะเกิดตรงนี้ไง สิ่งที่เป็นความรู้จริงนะ สิ่งที่เราที่มา สิ่งที่เราศึกษา ภาคทฤษฎีต่างๆ เราเหมือนกับเราซื้อของเขาเข้ามา เราซื้อวัตถุของที่จำเป็นต้องใช้เข้ามา เราซื้อมานะ แล้วก็ศึกษาวิธีใช้ ถ้าเราจะใช้สิ่งนั้นเป็นใหม่ เครื่องเทคโนโลยีต่างๆ ที่มันมีคุณค่ามาก แล้วคนใช้ไม่เป็น สิ่งนี้จะมีคุณค่ากับเราไหม

นี่ก็เหมือนกัน เราฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คิดว่ารู้อะไร แต่ถ้ามานไปหมดในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไม่สามารถยับยั้งความรู้สึกเราได้เลย ถ้ายับยั้งความรู้สึกของเราได้ เราจะต้องมีความสุขของเราบ้าง ความสุขจากหัวใจ ความสุขจากความสงบของใจไม่มี

การศึกษาของเรา การค้นคว้าของเรา สิ่งนี้เราค้นคว้ามามาก ยิ่งค้นคว้ามามากมันก็ยิ่งฟุ้งซ่านมากยิ่งขึ้นค้นคว้ามามาก เพราะฟุ้งซ่าน เพราะเรามีปัญญาไง เราว่าเรารู้ไร รู้ไปหมดเลย รู้แต่ไม่สามารถยับยั้งความรู้สึกของเราได้ รู้แต่ไม่สามารถให้จิตเราสงบได้ รู้แต่ไม่สามารถเอาตัวรอดได้ไง ถ้าไม่สามารถเอาตัวรอดได้

เปรียบเหมือนล้อไถ ถ้าไม่มีล้อไถ สิ่งที่ล้อไถจะทำวิวัฒนาการของมันจะพัฒนามา มหาศาล จากล้ออันเดียนี่แหละ วิวัฒนาการของคนมันพัฒนาการของมันมา จิตก็เหมือนกัน จิตถ้าย้อนกลับมาสัมมาสมาธิได้ ถ้าจิตย้อนกลับมาสัมมาสมาธิได้ วิวัฒนาการของความรู้จริง ความรู้จริงเพราะมันเป็นความรู้ไร

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมัยพุทธกาล เวลาหมู่คณะ พระสารีบุตรบอกกับพระว่า “ไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

จนเขาแปลกใจนะ ไปฟ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก

“พระสารีบุตรออกนอกกลุ่มนอกลทางแล้ว ไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกพระมานะ แล้วถามพระสารีบุตรต่อหน้า

พระสารีบุตรบอก “เมื่อก่อนเชื่อมาก...”

เชื่อเพราะอะไร เพราะตัวเองสร้างฐานของตัวเองไม่ได้ ตัวเองไม่มีความสามารถของตัวเอง เพราะว่าสาวก-สาวะกะไร ก็เลยฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปราธมนะ ปราธนาหาครุหาอาจารย์ เพื่อจะรู้กิเลสของตัวเอง จนเข้าใจ จนวิวัฒนาการมา จนเป็นธรรมในหัวใจ

ถ้าผู้ใดมีธรรมในหัวใจ ผู้รู้จริงจะไม่เกี่ยว เกาะเกี่ยวกับความรู้ของคนอื่น ความรู้ของคนอื่นเป็นความรู้ของคนอื่น แต่ถ้าคิดว่ารู้ มันไปเอาความรู้ของคนอื่นมาเป็นความรู้ของเรา ถ้าเอาความรู้

ของคนอื่นมาเป็นความรู้ของเรา เหมือนกับในสมัยปัจจุบันนี้ที่บอกว่า ลิขสิทธิ์ ไปเอาของเขามาใช้ ถ้าเป็นลิขสิทธิ์ของเขา เราไปใช้โดยที่ที่เราไม่จ่ายค่าลิขสิทธิ์ เขาฟ้องร้องกัน เป็นความโทษนะ

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยนี้ ไม่เรียกค่าลิขสิทธิ์จากใคร ไม่ปรารถนาแบ่งบุญกุศลจากใคร ไม่ต้องการให้ใครมาเชิดชูธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ต้องการ แต่ต้องการให้ผู้รู้จริงใจ ถ้ามันมีความรู้จริงมาจากหัวใจ แค่อจิตสงบก็มีความสุขของใจแล้ว ความสุขอันนี้ไม่ต้องเสียค่าลิขสิทธิ์ของใคร เพราะมันเป็นใจของเรา

เวลาทุกข์ใจ เราทุกข์มหาศาล ทุกข์อันนี้มันทำให้เราเสียความคิดขึ้นมาในหัวใจนะ เวลาจิตเวียนตายเวียนเกิด เพราะมันไม่มีหลักการอันนี้ ไม่มีหลักการอันนี้มันก็เวียนไปตามโลก สร้างบุญกุศล คิดว่ารู้ คิดว่ารู้ทั้งหมดเลย ต้องทำบุญอย่างนั้น จะได้ประโยชน์อย่างนั้น ทำบุญ ครูบาอาจารย์บอก บุญเป็นกึ่งก้าน เป็นกึ่งก้านของต้นไม้ กึ่งก้านของการประพฤติปฏิบัติ

การในศาสนาของเราสอนเรื่องการภาวนา เรื่องชำระจิตใจ นี่ผู้รู้ ถ้าเราชำระจิตใจ ความสุขแท้จริงจะเกิดจากที่นี่ ถ้าความสุขแท้จริงเกิดจากที่นี่ ถ้ามันรู้จริงแม้แต่แค่อจิตสงบมันยังมีความสุขมหาศาลจนคิดได้ ถ้าคนไม่เข้าใจ ว่าสิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรมๆ

มันเป็นสมาธิธรรม ถ้าสมาธิธรรม ความรู้จริงเกิดขึ้น ถ้าความรู้จริงเกิดขึ้นจะมีความสุขเกิดขึ้น พอมีความสุขเกิดขึ้น แล้วถ้ามีครูมีอาจารย์ ให้ออกวิปัสสนา คำว่า “วิปัสสนา”

คิดว่ารู้ใจ เริ่มปฏิบัติด้วยสัญญาอารมณ์ก็ว่าเป็นวิปัสสนา ทำสิ่งใดก็ว่าเป็นวิปัสสนา ไปบังคับขู่เข็ญ บังคับธรรมให้เป็นความต้องการของเราไป ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวิมุตติสุข องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยอยู่ที่โคนต้นโพธิ์นั่น สิ่งที่โคนต้นโพธิ์ เราก็ก็นำไปกราบที่ต้นโพธิ์กัน เราก็ก็นำไปกราบสิ่งต่างๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ของศาสนา แต่จริงๆ ความรู้ลึกจริงๆ คือวิมุตติสุขในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าเราทำใจของเราขึ้นมา เราทำความสงบของใจเราขึ้นมา มันก็เป็นสมาธิของเรา มันก็เป็นความสุขของเรา ถ้าเราเกิดความสุขขึ้นมาอย่างนี้มันก็ชุ่มชื้น การปฏิบัติธรรมมันต้องมีความสุข มีความอึดเอิบใจ ใจมันจะอึดเอิบนะ ถ้าคนแห้งแล้ง สังกะตได้ใหม่ คนทุกข์คนยากเหมือนกับคนแห้งแล้ง ที่ดินแห้งแล้งนะ ปลูกพืชต่างๆ ก็ไม่เป็นประโยชน์ ถ้าดินดี น้ำดี ทุกอย่างจะเป็นประโยชน์ขึ้นมา

หัวใจของคนที่มีสติจะ หัวใจของคนที่มีที่สร้างบุญญานการมามันจะมีความร่วมเย็นเป็นสุข
 ของใจ จะมีจุดเย็น จะมีหลักการของใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้น ตั้งสติจะ เราจะทำประพฤติปฏิบัติ เรา
 จะตั้งสติจะกับเรา ให้เรามีโอกาสของเรา โอกาสนะ เวลาโอกาส ถ้ามีศรัทธา มีศรัทธา ศรัทธาใน
 เรื่องของท่านก็ได้ระดับของท่าน ถ้ามีศรัทธา จะมีอำนาจวาสนาได้เชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้า นี้ความละเอียดอ่อนนะ

ความหยาบ โลกเขาหยาบๆ กัน เพราะเอาโรคเอาเปรียบกัน เขาแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน โลก
 ว่าคนนั้นมีศักยภาพ คนนั้นเป็นที่นับหน้าถือตา แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่มั่นท่านอยู่ใน
 ป่า อยู่เชิงใหม่ อยู่ในป่ากับลูกศิษย์ ไม่มีใครรู้จัก แต่ท้าวคาไปฟังธรรมตลอดนะ

ความรู้จริงมันรู้ในที่วิเวกในที่สงัด แล้วสมบัติภายนอกมันเป็นภาระต้องรักษา แต่ถ้าเป็น
 สมบัติภายใน ความสงบของใจใครไม่ต้องไปรักษามัน ความรู้จากภายใน ความรู้จริงใครรักษามัน
 ถ้ามีความรู้จริงขึ้นมา สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์กับใจนั้น เป็นประโยชน์กับใจเพราะใจมันได้ทดสอบ
 เห็นไหม ความทดสอบของใจ ล้อในสมัยโบราณ จากล่อนะเขาทำเป็นรถศึก จากรถศึกเขาทำเป็น
 ธุรกิจ เป็นเครื่องยนต์กลไกของเขา เขาวิวัฒนาการของเขาขึ้นมา จนปัจจุบันนี้มันจะเป็นสายพาน
 จะเป็นการผลิตต่างๆ ไปตลอดเลย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราวิวัฒนาการของจิตเรา เราวิวัฒนาการของมัน ถ้ามันมีสัมมาสมาธิ แล้ว
 เรามีครูมีอาจารย์ ถ้าเราออกวิปัสสนา วิปัสสนามันเกิดอย่างไร วิปัสสนาจะเกิดจากความรู้จริง
 ความรู้จริงของใจ ไม่ใช่คิดเอา คิดว่ารู้ คิดว่ารู้สมบัติคนอื่น แล้วจิตมันสำคัญมาก

เวลาเราเกิดเราตาย อวิชชาอุปจยา สงขารา อวิชชามันครอบงำจิตอยู่ มันครอบงำจิตอยู่ มันรู้
 ในปัจจุบันนี้ “รู้” เช่น คนทุกข์คนยากเที่ยวขอทานเขา มันก็รู้แต่ว่าสิ่งที่ว่าเขาหยอดมาในขันที่เรา
 ขอทานเขาอยู่นั้นนะ ว่าสิ่งนี้เกิดขึ้นมาในปัจจุบันนั้น แต่สิ่งที่เกิดมาในปัจจุบัน แล้วเรามาตั้งอยู่
 อย่างไร เราทำมาเพราะเหตุใด มันไม่รู้ตรงนั้น

นี่เหมือนกัน เราขอทาน ขอทานธรรมได้หรือ เราขออย่างนั้นเป็นไปได้หรือ แต่ถ้าเรา
 ประพฤติปฏิบัติ ความรู้จริงมันจะบอกว่า “ที่มา” ที่มาของจิต ที่มาของเรา ทำไมเรามาตั้งอยู่ตรงนี้
 ใจ ทำไมเรามาเกิดอย่างนี้ ทำไมเรามาเกิดอย่างนี้ ทำไมเรามีความรู้สึกอย่างนี้ ความรู้สึกอันนี้มัน
 เป็นการจุดประเด็นนะ

ถ้าจิตมันมีประเด็น มันมีความคิดจะมากหรือน้อยนะ เด็ก คนทุกข์จนเจ็บใจ คิดได้ก็เริ่มต้นได้ คนมั่งมีศรีสุข คนที่มีความถูกคิดถึงชีวิตของเราไง ชีวิตนี้คืออะไร เกิดมาเราสร้างคุณงามความดีมาขนาดไหน สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์กับเราไหม แล้วคุณสติ คนก็เกิดก็ตายมาตลอดเวลา แล้วเขาเกิดตายมา เขาทิ้งอะไรไว้ให้สังคมบ้าง สิ่งนี้ทิ้งในสังคม เขาหาขนาดไหนนะ แล้วเขาเอาไปได้ไหม

แต่คุณงามความดีของเขา เขาสร้างคุณงามความดีของเขา เขามีชื่อฝากไว้ในประวัติศาสตร์ แล้วชื่อที่ฝากไว้ในประวัติศาสตร์เขาอยู่ไหน เขาตายไปแล้วเขาไปอยู่ที่ไหน เขาได้ผลประโยชน์จากอะไร

ถ้ามองไปจากภายนอก ชีวิตนี้คืออะไร ใจ แล้วก็มองว่าชีวิตเรา เราจะเดินอย่างไรหรือ เราจะดำรงชีวิตอย่างไรใหม่ หรือเราจะดำรงชีวิตให้เข้ามาถึงจากภายใน ถ้าดำรงชีวิตเข้ามาจากภายใน ถ้ารู้จริงนะ รู้แจ้ง ความรู้แจ้งนะ

คูลี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเริ่มต้น อานาปานสติ พอปฐมยาม บุปพะเวว สานุสติญาณ มันมีที่มาไง ย้อนจากเจ้าชายสิทธัตถะไปก็เป็นพระเวสสันดร ย้อนจากพระเวสสันดร ไปก็ ๑๐ ชาติ ย้อนไปๆ ตลอด แล้วย้อนไปแล้วมันก็สลดสังเวช

ถ้ามีสตินะ เวลาคนระลึกอดีตชาติได้ อยากจะว่าสิ่งนี้ ฉันมีคุณธรรม ฉันมีความรู้สึก แต่ถ้าเป็นกรรม ย้อนไปแล้วมันสลดสังเวชใจ เราทุกข์ยากมาขนาดนี้เขี้ยวหรือ แล้วสิ่งนี้มันมีประโยชน์อะไรกับเรา แล้วในปัจจุบันนี้เรายังจะไปอย่างไรอีกหรือ

ตั้งแต่เด็กเราก่อมาจนปัจจุบันนี้ มีอะไรบ้างที่มันเป็นสิ่งที่ว่าเราจะให้มันเป็นสมบัติของเรา แล้วจะให้อยู่กับเราตลอดไป? มันเป็นสิ่งที่ว่ามาทดสอบใจเราทั้งนั้นเลย สิ่งนี้เกิดขึ้นต่อหน้าเรายับยั้งได้ไหม ถ้าเรายับยั้งได้ เห็นไหม ศีลธรรมจริยธรรมของจิตมันพัฒนาขึ้นมา เรายับยั้งใจ เราไม่ไปกับเขา “ขันติธรรม” มีปัญญายับยั้ง สิ่งที่ยับยั้ง นี่สิ่งนี้เป็นคุณธรรมนะ

ความรู้ ความคิดที่คิดารู้ การศึกษา ถ้ามันมีสติ มันมีการยับยั้ง มันเป็นขันติธรรม มันเริ่มให้มีจริยธรรมขึ้นมาจากหัวใจ ถ้ามันมีจริยธรรมขึ้นมาจากหัวใจ มันเห็นประโยชน์ ถ้าเราผลอไปกับความรู้สึกอย่างนี้มันจะสร้างเวรสร้างกรรม มันจะทำให้เราต้องผจญเวรผจญกรรมต่อไป

อนาคต แต่ถ้าเรายังยั้ง มันไม่สร้างเวรสร้างกรรม แล้วกรรมอนาคต สุกโตในปัจจุบัน อนาคตจะไม่เกิดผล ไม่เกิดวิบาก เพราะมันไม่มีเหตุ นี่สร้างกรรมอย่างนี้ได้ มันจะเห็นประโยชน์กับเรา

แล้วถ้าประโยชน์ขนาดที่ว่าเรายังยั้ง นี่แค่หาล้อเลื่อน หาล้อเลื่อนขึ้นมา แล้วถ้าล้อเลื่อน มีความชำนาญเข้า “สมาธิ” สมาธิเกิดขึ้นมานี้ น้ำเต็มแก้ว แล้วมันจะต้องระเหยไปเป็นธรรมดา มันจะต้องบกพร่องไปเป็นธรรมดา เรื่องของความสงบของใจ เรื่องของสมาธิ มันเป็นเรื่องสิ่งที่ว่าเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป มันเป็นเรื่องอนิจจัง มันไม่อยู่ที่กับเราหรอก

แต่ถ้าเรามีความชำนาญ เราจะทำล้อเลื่อนได้เป็นร้อยล้อพันล้อ จะกี่แสนล้อก็ได้ถ้าเรามีความชำนาญ ถ้ามีก็หมีนั้นก็แสนก็ล้านล้อ มันจะทำให้จิตเราเสื่อมได้ไหม จิตเสื่อมเพราะขาดสติ จิตเสื่อมเพราะเราไม่รู้จักวิธีการรักษา ถ้าจิตมันเสื่อมไปแล้ว สิ่งต่างๆ มันทำให้เราทุกข์นะ สิ่งที่เราฟุ้งซ่าน คิดไปตลอดว่า ฉันรู้มาก ฉันเข้าใจไปหมดเลย มันจะเอาแต่สร้างแต่ฝันแต่ไฟมาเผาใจเราให้เราร้อนมาก

แต่ถ้าเรารู้จริงนะ เราจะไม่รู้อะไรเลย เพราะสิ่งที่รู้ทำให้ฟุ้งซ่าน คิดออกไปฟุ้งซ่านมาก มันต้องยึดเป็นความรู้ไป มันต้องสืบต่อไง ความคิดของโลกมันมีรสชาติตรงนี้ คิดไม่มีวันจบ คิดแล้วคิดเล่า

เหมือนกับสมบัติ ที่เราสละทิ้งไปแล้วก็อุ่นมากิน อุ่นมากินอยู่ตลอดเวลา สิ่งนี้มันคิดแล้วมันได้ประโยชน์อะไร แต่ถ้าเราปล่อย เราใช้สติใช้ปัญญาของเราบรมปัญญาสมาธิเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา สิ่งนี้มีความชำนาญ เราจะสร้างล้อพันล้อแสนล้อ มันก็จิตสงบบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า

ความชำนาญอย่างนี้มี ถ้าความชำนาญอย่างนี้ ฤทธิชีไพร ถ้าผู้มีสมาธิ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมาธิ จะเกิดโลกุตตรปัญญาไม่ได้ เกิดโลกุตตรปัญญาไม่ได้เลย ปัญญาที่เกิดขึ้น ที่ว่ารู้ๆ คิดว่ารู้นั้นนะ ไม่รู้อะไรเลย ไม่รู้เพราะเป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่ถ้าเป็นสมบัติของเราละ มันรู้จริงขึ้นมา จิตมันมีความสงบ มีความชำนาญในการรักษาจิต การรักษาคือ จิตมันเข้ามามันจะมีความสุข แล้วเวลาจิตเสื่อมเข้าไป เห็นโทษของมัน เพราะเวลาจิตสงบแล้วมันเสื่อมเข้าไปมันจะทุกข์ร้อนเจ็บใจขนาดไหน แล้วมันตั้งสติฝึกซ้อมขึ้นมาจนความชำนาญ จะทำได้แสนล้อหมื่นล้อ คือว่าจิตมันจะตั้งคงที่อยู่ได้ มันจะเข้าใจเลยว่า สิ่งนี้เราทำขึ้นมาจากเหตุและปัจจัย

จากเหตุและปัจจัยที่รู้จริง แล้วถ้าน้อมออกไปเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม ถ้าวิปัสสนาจิตวิปัสสนาโดยปัญญาวิมุตติ การวิปัสสนาโดยปัญญาวิมุตติจะต้องใช้ปัญญาออกหน้า ปัญญาเป็นตัวนำ แต่ถ้าเป็นเจโตวิมุตติจะเป็นสมาธิ นำ ถ้าสมาธินำจะเห็นกาย น้อมไปเห็นกาย การเห็นกายโดยสติจะความจริงโดยวิปัสสนามันจะสะท้อนกิเลส การเห็นกายโดยคิดารู้ เห็นกายโดยสติปัญญาเห็นขนาดไหนมันไม่สะท้อนกิเลส เพราะมันเป็นสติปัญญาอารมณ์

สิ่งที่เป็นสติปัญญาอารมณ์ในวิสุทธิธรรมรคบอกให้เที่ยวป่าช้า พระให้เที่ยวป่าช้า พระในสมัยพุทธกาล เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เที่ยวป่าช้า จนเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา มหาศาลเลย เพราะเหมือนกับเด็กนักเรียนไง เด็กนักเรียนสมัยโบราณ เราต้องมีกระดานดำที่เรียนใช้ไหม เราถึงเกิดปัญญาขึ้นมาได้ เพราะเรามีกระดานดำ เราเขียนขึ้นมา เราศึกษาขึ้นมา เราผสมคำได้ เราทำคำนวณถูกต้องเพราะอะไร เพราะเราฝึกฝน

นี่ไปเที่ยวป่าช้า มันก็เหมือนกับกระดานดำ เหมือนกับสิ่งที่ศึกษาอันใหญ่โตมาก ให้จิตไปเห็นสภาวะแบบนั้นไง ถ้าเรามีความขบขันในร่างกาย ในสิ่งต่างๆ ให้เป็นสภาวะแบบนั้น ให้ไปเห็นกระดานดำนั้นมา กระดานนั้น เราไปคำนวณใช้ไหม เรามีกระดานดำ เราหัดบวก ลบ คูณ หาร เราผสมคำขึ้นมาจากกระดานดำนั้นมันจะเป็นวิชาการความรู้ของเราขึ้นมา

นี่เหมือนกัน ถ้าวิปัสสนามันเป็นเจโตวิมุตติ มันเอาสมาธิ นำมันน้อมไปที่กาย สิ่งที่เราเห็นที่กาย พอเห็นกายขึ้นมา เราเขียนกระดานดำขึ้นมา กับความรู้ที่เราศึกษาจากกระดานดำ จากการอ่านออกเขียนได้ จากกระดานดำนั้นขึ้นมา มันเป็นความรู้ในหัวใจใช้ไหม แต่ไอ้ที่สิ่งที่เราเห็นอยู่นั้น มันสิ่งที่เราเห็นอยู่นั้นมันเป็นกายข้างนอก กายนอกมันเป็นสภาวะแบบนั้น ถ้ากายนอกการคำนวณเป็น เรบวก ลบ คูณ หารเป็น การคำนวณ บวก ลบ คูณ หารเป็นนั้นเราประกอบสัมมาอาชีวะได้ไหม? ได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราพลิกจิตวิปัสสนาจากกายนอก กายนอกมันก็เป็นการศึกษาขึ้นมา เห็นกายนอกพิจารณาภายนอก “กายนอก” สิ่งนี้คิดารู้ ใจ แล้วก็ปล่อยเข้ามา ปล่อยเข้ามามันเป็นสมณะ พิจารณาภายนอก พิจารณาสิ่งต่างๆ เข้ามา เราไปดูสิ่งที่ว่า ชีวิตของโลกเขามันปล่อยวางเข้ามาๆ น่าสลดสังเวชนะ คูสิ คนเจ็บ คนป่วย คนเฒ่า คนแก่ โลกเป็นอย่างนั้น มันก็ปล่อยวาง จิตมันก็ปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา นี่ไม่รู้อะไรเลย ไม่รู้เลย เพราะไม่สะท้อนกิเลสเลย

แต่ถ้าจิตสงบเข้ามา แล้วน้อมไป ถ้าจิตมันเป็นเจโตวิมุตติมันจะไปเห็นกาย มันสะท้อนหัวใจ การเห็นนะมันสะท้อนกิเลสมาก เพราะมันเป็นความยึดมั่นถือมั่น สมบัตินี้มีเพราะมีเรา เราว่ามีชีวิตกัน เพราะเรามีร่างกายนั่งอยู่นี่ไง เรามีร่างกายแล้วเรามีบัญชีมีตัวเลข เรามีสมบัติ เพราะมีเรา เราถึงมีสมบัติ เราถึงมีตำแหน่งหน้าที่การงาน เราถึงมีทุกอย่างเลย เราตายเดี๋ยวนี้ละ ตำแหน่งนั้นเขาก็ให้คนอื่น เราตายเดี๋ยวนี้สมบัติลูกหลานมันก็แบ่งกัน โลกนี้มีเพราะมีเรา แล้วพอมีเรา เราก็ยึด ยึดว่านี่เป็นของเรา ยึดโดยสัญชาตญาณ

เราเป็นชาวพุทธ เราศึกษาธรรมมา คิดว่ารู้อะไร “คนเราเกิดมาแล้วก็ต้องตาย” ปากบ่นพร่ำเพรื่อนะ แต่หัวใจมันดัน ถ้ามันรู้ขึ้นมาหัวใจมันไม่ดัน หัวใจมันรู้จริง ไม่ใช่คิดว่ารู้อะไร คิดว่ารู้ รู้จริงไม่ได้ เพราะมันเป็นอาการของใจ ความคิดเกิดจากจิต ไม่ใช่ตัวจิต แล้วกิเลสมันอยู่ที่จิต มันไม่ได้อยู่ที่ความคิด ถ้ากิเลสมันอยู่ที่ความคิด เราคิดดีแล้วมันต้องยับยั้งเราได้ ถ้าไม่มีสัมมาสมาธินะ เวลาเราคิดถึงธรรมะ

เราศึกษา เราอ่านพระไตรปิฎก ค้นคว้าธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอ้อ! จริง เอ้อ! จริง ถูกต้อง ถูกต้องไปหมดเลย แล้วชำระกิเลสได้ใหม่ แล้วทำลายกิเลสแม้แต่ตัวเดียวใหม่ แล้วเอาความคิดของเราอยู่ในอำนาจของเราได้ใหม่? ไม่ได้เลย

นี่คิดว่ารู้อะไร แต่ถ้ามันรู้จริงนะ รู้โดยภาคปฏิบัติ ลำต้น กิ่ง ก้าน สาขามันก็อาศัยลำต้นนี้ไป เราเป็นชาวพุทธกัน เราไปเกาะกิ่ง เราไปเกาะใบไม้ใบเดียว นี่กว่าเรารู้ธรรมกันแล้ว คิดว่ารู้อะไร แล้วไม่มีสิ่งใดเลย ไม่เป็นประโยชน์กับเราเลย ไม่เป็นประโยชน์นะ คิดว่ารู้อะไร ไม่เป็นประโยชน์เลย

เพียงแต่ว่าเป็นเรื่องของการศึกษาที่โลกว่ากันเป็นสุดมยปัญญา ศึกษาเพื่อปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเน้นปริยัติ ปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติเนมันเป็นความจริงขึ้นมาจะรู้มากรู้น้อยทางวิชาการมันเป็นส่วนหนึ่ง แต่ถ้าเป็นรู้อะไร มันเหมือนกับการคำนวณซึ่งดวงวัดเรื่องของความรู้สึก ความรู้สึกของคนมันไม่เหมือนกัน ความรู้สึกของคน จริตนิสัยสร้างมาไม่เหมือนกัน

โทสะจริต โมหะจริต จริต โทสะจริตมันก็เป็นคนโกรธ คนกระทบกระทั่งแล้วจะออก ความรุนแรง โมหะจริตนั้นนี่มโนล คุกริยามารยาทนี่มโนล แต่มันหลงไปตามความรู้สึกอันนั้น สิ่งนี้มันเป็นกิเลสทั้งนั้นเลย แล้วการซึ่งดวงวัดมันจริตไม่เหมือนกัน การคาดคำนวณไม่เหมือนกัน สรรพสิ่งไม่เหมือนกัน ถึงจะต้องทำให้เป็นสันติภูมิจิโก สันติภูมิจิโกคือใจดวงนั้น รู้จากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นซึ่งดวงวัดตามใจดวงนั้น ซึ่งดวงวัดตามใจดวงนั้นด้วยสติ

ถ้าเป็นพุทโธ พุทโธ คือการควบคุมให้จิตนี้มันเป็นการชั่งดวงวัด ให้จิตสงบขึ้นมาให้ได้ นี่เป็น “เจโตวิมุตติ” เพราะอาศัยสมาธิ นำ ต้องมีศรัทธา มีศรัทธามีความเชื่อก็มีจุดยืน

“ปัญญาวิมุตติ” ปัญญาวิมุตติ ใช้การคำนวณ คำนวณปริมาตร นี้ไม่ใช่เป็นการชั่ง มันเป็นการคำนวณ สิ่งที่เป็นการคำนวณเป็นปัญญา ปัญญาอย่างนี้มีสติสัมปชัญญะ ถ้ามีสติ เห็นไหม เราคิดอะไร ความคิดอย่างนี้ ความคิดอย่างนี้เกิดแล้วเกิดเล่า ความคิดแบบนี้เกิดบ่อยครั้ง ความคิดอย่างนี้เผาจนมาตลอดแล้ว ความคิดอย่างนี้ เห็นไหม สติมันย่ำไปเรื่อย ย่ำไปเรื่อย พอย่ำไปมันจะปล่อย นี้รู้รู้อย่างนี้

ที่รู้ไม่จริงเพราะมันเป็นอาการของใจ ไม่ใช่ตัวใจ มันเป็นอาการของใจโดยธรรมชาติ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมากลางหัวใจ จะเข้าใจในเรื่องขบวนการของใจ ทั้งหมด ถึงบอกขั้น ๕ แล้วขบวนการของร่างกาย ธาตุ ๔ “ธาตุ ๔ และขั้น ๕”

ถ้าพิจารณาจิตมันเป็นขั้น ๕ ขั้น ๕ มันเป็นขบวนการของความรู้สึกเป็นความคิด การคำนวณ การแยกแยะ การแยกแยะอย่างนี้ ถ้ามันเข้ามาสัมมาสมาธิ เกิดลือเลื่อนได้ เกิดวิวัฒนาการของจิตได้ จิตนี้มันหมุนไปตลอด มันเวียนไปตลอดแล้วมันเวียนไปโดยอวิชา โดยไม่รู้ โดยไม่สามารถเอาการหมุนเวียนของลือ เอาการหมุนเวียนของพลังงานของจิต พลังงานของจิตมันหมุนเวียนตลอดเวลา ให้จิตนี้ดำรงชีวิตอยู่ไถ่ คนตายเท่านั้นที่มันจะไม่มีความรู้สึก แล้วมันไม่มีการหมุนเวียนอย่างนี้ ถ้ามีความรู้สึกหมุนเวียนอย่างนี้ หมุนเวียนขึ้นมาเพื่อเป็นพลังงานของมัน

ถ้าพลังงานของจิตเกิดขึ้นมามันเป็นสัมมาสมาธิ มันมีกำลังของมัน ถ้ากำลังของมัน มันหมุนของมันได้ มันไม่หมุนออกไปโดยอำนาจของตัณหา อำนาจของอวิชา ถ้าอำนาจของอวิชา หมุนออกไป นี่คิดไม่รู้ มันออกมาเป็นสัจจะ เป็นธรรมชาติของขั้น ๕ ที่มันหมุนออกไป เป็นการสื่อความหมาย เป็นการภาษา เป็นความรู้สึก เป็นการสื่อความหมายออกไปข้างนอก สิ่งนี้เป็นเรื่องของมนุษย์ที่สื่อสัมพันธ์กันในสังคมที่อยู่อาศัยกันมาก็ใช้สื่อสารกันอย่างนี้ แล้วความสื่อสารมันเป็นธรรมชาติ แต่มันมีกิเลสไถ่

มันมีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันถึงไม่เป็นธรรมชาติไถ่ เพราะมันมีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันถึงยูแห่ให้จิตดวงนี้ต้องการบิดพลิ้ว บิดพลิ้วคือบิดปฏิเสธ ตัณหาวิภาตตัณหา มันถึงทุกข์ร้อน ทุกข์ลน

“คิดารู้” แต่เผาใจตลอดเวลาเลย

แต่ถ้าใช้สติใช้ปัญญาเข้ามาใคร่ครวญเข้ามา จนมันหลุดออกไปจากต้นหาความทะยานอยากเพราะจิตถ้ามันมีต้นหาความทะยานอยากมันจะสงบตัวไม่ได้ มันจะเป็นวงล้อ มันจะเป็นสมาธิไม่ได้ จิตมันจะหมุนตัวเองไม่ได้ ถ้าจิตมันเป็นวงล้อ มันหมุนในตัวมันเอง มันเป็นสัมมาสมาธิ เห็นไหม มันไม่ได้หมุนออกไปโดยต้นหาทะยานอยากที่หมุนออกไปเป็นโลก เป็นความคิด ความคิดของโลกที่ว่า มีปัญญามากมีความรู้มากนะ สิ่งนั้นมันไม่รู้อะไรเลย มันเผาใจ

นี่ใช้ปัญญาเข้ามา อบรมเข้ามา อบรมเข้ามาจนมันปล่อย ปล่อย ปล่อย ปล่อยขนาดไหนมันเป็นสัมมาสมาธิ แล้วถ้าจิตตั้งมั่น จิตมีสติสัมปชัญญะแล้วนุ่มไป นุ่มไป ถ้าพิจารณาจิตมันจะจับตัวจิตได้

“จับตัวจิต” วงล้อ พลังงานที่หมุน หมุนนี้มาจากอะไร หมุนออกไปแล้วมันมีพลังงานออกไป ตัวพลังงานมันเกิดดับ ถ้าวงล้อหยุดจะมีพลังงานใหม่ วงล้อนี้จะมีพลังงานใหม่ ถ้าวงล้อมันหมุนมีพลังงานใช้ใหม่ แต่ถ้าสัมมาสมาธิมันมีพลังงานของมัน จิตไม่ใช่ตาย สมาธิไม่ใช่พรหม ลุกฟัก สมาธิไม่ใช่วงค์ สมาธิมีกำลังของมัน มันจะหมุนของมันเพราะมันเป็นสัมมาสมาธิ มันถึงเกิดโลกุตตรธรรมไป มันถึงเกิดการรู้แจ้งใจ

การรู้แจ้งในอะไร? เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม ทเวเม ภิกขเว ภิกษุทั้งหลายทางสองส่วนไม่ควรเสพ “กามสุขัลลิกานุโยค” ธุรทิจในสิ่งแห่งบันเทิง รูป รส กลิ่น เสียง กามสุขัลลิกานุโยค “อตตกิลมถานุโยค” ทำสิ่งใดแล้วไม่สมประโยชน์ ทำสิ่งใดแล้วไม่สมประโยชน์เลย แล้วมันจะมาปฏิบัติเป็นอย่างไร

“มันจะมาปฏิบัติ” เราก็คิดกัน นี่ความเป็นกลาง กลางแบบไม่รับผิดชอบเลย กลางแบบกิเลสไป นอนจมอยู่กับกิเลสนี้เป็นกลาง ปล่อยวางแล้ว ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติหาความทุกข์ใส่ตัว เราปล่อยวาง เราเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม คิดตลอดเลย “ไม่รู้อะไรเลย” “ไม่รู้เลย” ไม่มีเหตุไม่มีผล

“กลาง” หมายถึงว่าจิตมันปล่อย มันปล่อยจากความต้นหาความทะยานอยากที่มันหลุดกระชากลากจิตไปไง ถ้าเป็นวิปัสสนาโดยกิเลส วิปัสสนาโดยกิเลส สิ่งนี้รู้หมดเลย “มันเป็น

สภาวะแบบนั้น ปล่อยอย่างนั้นๆ” นี่ไม่รู้อะไรเลย เพราะมันปล่อยอะไร ถ้ามันปล่อยนะ มันจะ สะเทือนหัวใจ

อย่างเช่น จิตสงบเข้ามานุ่มไปที่กายก็สะเทือนกิเลส เพราะจิตมันยึดว่าร่างกายเป็นเรา ชีวิตนี้คือเรา สรรพสิ่งนี้เป็นเรา เป็นเราก่อนนะ แล้วกิเลสมันก็บังไว้ บังว่าเรามีชีวิต เราเป็นเจ้าของ ทรัพย์สิน เจ้าของต่างๆ หมกเลย แต่จริงๆ เพราะมีเรานะ สิ่งนั้นเป็นสมบัติสาธารณะ

ตัวเลข ตัวเลขใครเขียนก็ได้ เขียนแล้วในบัญชีมันถึงมี ถ้าบัญชีนี้ไม่มีจริง มันไม่มีหรอก นี่ เหมือนกัน เราสร้างมา เรามีอยู่ในบัญชีเรา ตัวเลขก็ความจริงขึ้นมา ตัวเลขใครก็เขียนได้ แต่ตัวเลข จะจริงหรือไม่จริงอีกเรื่องหนึ่ง นี่ก็เหมือนกัน อำนาจวาสนาก็เหมือนกัน ของเราถ้าจิตมันสงบเข้า มา มันวิปัสสนาได้จริงหรือไม่จริง ถ้าไม่จริงมันก็เข้าใจว่าเป็นตัวเลข แต่ไม่มีตัวเงิน วิปัสสนาไป นี้สภาวะเป็นอย่างนั้น เข้าใจเป็นสภาวะเป็นอย่างนี้ รู้ “คิดารู้”

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ ถ้ามันจับต้องได้ เราเบิกก็ได้จริง เราสั่งโอนบัญชีก็ได้จริง เราจะทำ สิ่งใดเป็นความจริงหมดเลย เพราะมันจริงตามสมมุตินะ บัญชีข้างนอก แต่ถ้าเป็นมาตรวัดในหัวใจ นะ ความจริงของเรา มันเห็นแล้วมันสะเทือนหัวใจใจ ความยึดมั่นถือมั่นของใจนะ

ทำไมกายไม่ใช่เรา ในเมื่อเกิดมาเป็นเรา? เพราะจิตมันปฏิสนธิใจ มันปฏิสนธิในครรภ์ของ มารดา ไข่ฟองนั้น ไข่ของแม่นั้นนะปฏิสนธิขึ้นมา จิตเข้าไปในนั้น แล้ววิวัฒนาการมาเป็นร่างกาย มันเป็นร่างกายเราจริงๆ มันเป็นร่างกายมาเพราะเรามีอำนาจวาสนา มนุษย์สมบัติ เราเกิดเป็น มนุษย์ นี่มนุษย์สมบัติมีกายกับใจ ร่างกายมันเป็นบีบคั้นให้ต้องแสวงหาอาหารมาตั้งแต่เกิดจนตาย แล้วหัวใจละ มันทุกข์อีกชั้นหนึ่ง แล้วเราเกิดมามีสิ่งนี้มันวิวัฒนาการมาเพราะผลของกรรม

กรรมเกิดมานะ เกิดมาเป็นเรา มันเป็นเราจริงๆ เราจริงโดยสมมุติใจ แต่สภาวะธรรม ถ้าเป็น จริงเรานี่ ถ้าจริง คุณสมบัติ เป็นของเราจริง เราจะเก็บเข้าเซฟ เราจะแลกเปลี่ยนเงินมา พับเป็นเงินมา แล้วเอาเงินเข้าธนาคารก็ได้ ร่างกายนี้ทำได้ใหม่ ถ้าคนเจ็บไข้ได้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะนั้นอีกเรื่องหนึ่ง นี่เปลี่ยนได้เพราะโลกเทคโนโลยีมันเจริญ มันเปลี่ยนได้ แล้วความทุกข์ล่ะ ความทุกข์มีไหม? ความทุกข์ก็เป็นความทุกข์อยู่วันยังค่ำ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นจริง อย่างเราเราต้องควบคุมได้ เราต้องบัญชาการได้ แต่ถ้าสมมุติ นะ สมมุติอยู่ใต้กฎของไตรลักษณ์ ถ้าใต้กฎของไตรลักษณ์แล้วไม่มีขบวนการสิ่งใดจะเข้าไป

ศึกษามันได้ แต่ถ้าเป็นกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเข้าไป เทคโนโลยีที่เราซื้อของเขามา เราไม่สามารถประกอบขึ้นมา เราไม่สามารถสร้างสรรค์ขึ้นมาให้เป็นอย่างนั้นได้ แต่เราซื้อเขามาโดยใช้ประโยชน์ได้

นี่ก็เหมือนกัน กรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เรา ก็เหมือนกัน แต่ถ้าเราวิปัสสนา เราประกอบสิ่งนี้ได้ เราสามารถสร้างสิ่งที่ประโยชน์กับเราขึ้นมา การสร้างการประกอบขึ้นมา ประกอบขึ้นมาจากอะไร? ประกอบขึ้นมาจากมือของเรา ใช้ปัญญาของเรา ไคร่ครวญ แล้วเราก็วิวัฒนาการ วิวัฒนาการของมัน

นี่ก็เหมือนกัน วิปัสสนา วิปัสสนาจะเห็นกาย พอเห็นกายมันสะท้อนใจ ใจคืออะไร? ใจคืออุปาทาน ความไม่รู้จริง อวิชชา ว่าสิ่งนี้เป็นเราๆ สภาวะธรรมนี้มหัศจรรย์มาก กรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ขึ้นมากลางหัวใจนี้มหัศจรรย์สุด มหัศจรรย์เลย แต่พวกเราไม่เคยเห็น พวกเราไม่รู้ คิดว่ารู้กัน คิดว่าไง เพราะสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยนี้เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วางไว้ ด้วยความเมตตา ด้วยปัญญาคุณ ด้วยมหากรุณาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้

แล้วเราเกิดมา ท่ามกลาง ท่ามกลางเพราะอะไร เพราะตัวพระไตรปิฎกมันสดๆ ร้อนๆ เราหิวเดี๋ยวนี้ เราสั่งอาหารมากินเดี๋ยวนี้ เราอิมเดี๋ยวนี้นะ นี่เราหิวเดี๋ยวนี้ แล้วเราก็กินหิวๆ หิวๆ อาหารอยู่ไหนก็ไม่รู้ ไม่รู้ ศึกษาไปเถิด นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราเปิดกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก สดๆ ร้อนๆ ตรงไหน? สดๆ ร้อนๆ ตรงที่มีคนมีอำนาจวาสนาไป คนมีอำนาจวาสนามันมีความเชื่อ มีความเชื่อมั่นก็มีการปฏิบัติ ถ้ามีการปฏิบัติ อาหารเกิดตรงนี้ เพราะอะไร

เพราะการปฏิบัติ ไคร่ปฏิบัติ คนตายปฏิบัติไม่ได้นะ คนมีชีวิตปฏิบัติ แล้วการปฏิบัติสติอยู่ไหน สติอยู่ไหน สติในพระไตรปิฎกเป็นตัวอักษร สติของเราคือความระลึกรู้ ถ้ามีสติ สติทันปฏิบัติด้วยสติ พอมีสติขึ้นมาก็เป็นสัมมา สัมมาเพราะอะไร เพราะโดยความถูกต้องแล้วสติควบคุมมา อะไรเกิดขึ้นมา? สมาธิ

สมาธิคืออะไร สมาธิในตำราก็เป็นตัวอักษรเหมือนกัน แต่สมาธิในความรู้สึกเรา ความอบอุ่นใจ ใจมีความรู้สึก นี่ไง อาหารเกิดไง สดๆ ร้อนๆ อย่างนี้ไง สดๆ ร้อนๆ อยู่ท่ามกลางหัวใจของเรา สิ่งนั้นเป็นทฤษฎี เป็นแบบแผนเครื่องดำเนิน แต่อาหารจะเกิดขึ้นมาจากใจ ธรรมโอสธธรรมรสเกิดขึ้นมาเดี๋ยวนี้เลย

แต่เราไปมองกันข้างนอกไป เราไปมองแต่อาหารจากในตำรับ อาหารจากตำรับ ควันขึ้น
อุ่นๆ ทั้งนั้นเลย นำมารับประทานนะ แล้วเราก็ไปนั่งมอง นั่งมองแล้วความเข้าใจผิดใจ เข้าใจผิดไม่
รู้จักว่ามันจะกินอย่างไร จะทำอย่างไร เราก็อด

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เรามีสติ เรามีมรรค ๘ ทเวม ภิกุชเว ทางสายกลาง
สายกลาง สายกลางตรงนี้ไง สายกลางตรงที่เราประพฤติปฏิบัติ สายกลางตรงที่เรามีความตั้งใจ นี่
มีความตั้งใจ คนตายตั้งใจได้ไหม แล้วคนที่ไม่ศรัทธาตั้งใจได้ไหม? คนที่ไม่ศรัทธาตั้งใจได้ ตั้งใจ
จะออกไปก่อกวนใครคนอื่นไหม นั่นคือคนที่ว่าเขาหยาบ

แต่คนมันละเอียด เราละเอียดขึ้นมา เราตั้งใจขึ้นมาเพราะสมบัติอันนี้มันเป็นอริยทรัพย์นะ
ถ้ารู้จริง

ถึงบอกชีวิตทั้งชีวิตไป เวลาครูบาอาจารย์ท่านบวชจนแก่ บวชจนสิ้นชีวิตไปจากในเพศ
ของภิกษุ อยู่ได้มาทั้งชีวิตไป ท่านอยู่ได้ทั้งชีวิตเพราะอะไร เพราะมีเครื่องอยู่ มีจุดยืน ในเมื่อเรา
หนักในธรรม หนักในธรรมไป ในธรรมคืออะไร คือความรู้สึกลง ความรู้สึกนี่อริยทรัพย์ แต่ทรัพย์
ถ้ามันแยกได้ มันวิปัสสนาได้ มันสะท้อนหัวใจ

แยกได้ แยกได้แยกอะไร แยกก็เหมือนกับการประกอบ การประกอบเครื่องยนต์กลไกมัน
มีส่วนประกอบมหาศาลเลย แต่การประกอบของเรา มรรค ๘ มรรค ๘ สติชอบ ปัญญาชอบ งาน
ชอบ งานนะ งานอะไร เจโตวิมุตติก็งานในการวิปัสสนากาย เห็นชัดๆ เห็นชัดๆ จากดวงตาของใจ
ไม่ใช่เห็นชัดๆ จากดวงตาเนื้อ ถ้าดวงตาเนื้อ มองเท่าไร ยิ่งเห็นเท่าไรยิ่งงมงาย เพราะอะไร

เพราะมันเป็นอายตนะภายนอก แต่ถ้ามันเห็นจากดวงตาของใจ ใจเป็นที่อยู่ของกิเลส ใจ
มันเป็นทีอวิชชาครอบงำอยู่ ถ้าดวงใจ ตามันมองเห็นมันเปิดกว้าง มันใช้วิปัสสนา คือการแปร
สภาพ พอสิ่งที่แปรสภาพ มันไม่อยู่ในการควบคุมของเรา สิ่งที่เป็นของเรา เราก็ยึดของเรา เหมือน
เด็กเลย เด็กมันได้ของเล่นใหม่มา มันจะกำไว้ในมือมัน มันจะดีใจมาก ใครไปแย่งออกจากมือของ
เด็ก เด็กมันจะร้องไห้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันเห็นกายเป็นของเรา สรรพสิ่งนี้เป็นของเรา โดยสัญชาตญาณมันมี
ของเราแน่นอน แล้ววิปัสสนาไปแล้วมันแปรสภาพ มันแปรสภาพของมันไป ถ้าจิตมีกำลังนะ ให้
แขนขา ให้ต่างๆ ให้แปรสภาพของมัน มันเป็นไป มันเหมือนกับผู้ใหญ่ไปดึงของเล่นจากมือของ

เด็ก นี่มันธรรมชาติมันแปรสภาพไปได้อย่างนั้น แปรสภาพไปได้อย่างนั้นเลย พอแปรสภาพไปได้อย่างนั้น จิตที่มันเป็นเด็ก มันเห็นสภาวะแบบนั้นมันก็สลดสังเวช

พอสลดสังเวชมันก็...สิ่งที่มันไม่ใช่ของเราไง นี่อำนาจของธรรมเหมือนผู้ใหญ่ที่มีกำลังมากกว่า ถ้าอำนาจของธรรมไม่ใช่เป็นผู้ใหญ่ เห็นไหม ให้เด็ก เด็กกับเด็กมันแย่งกัน มันตีกันอยู่นั่นนะ มันแย่งของเล่น มันตีกันไปตีกันมา มันตีแล้วมันไม่มีใครได้ของเล่นนั้นไป มันไม่สามารถดึงสิ่งนั้นออกไปได้ วิปัสสนาก็เหมือนกัน ถ้ามันไม่สามารถมีสิ่งใดที่หลุดออกไปจากความรู้สึก ไม่มีกิเลสหลุดออกไปจากความรู้สึก มันไม่เป็นวิปัสสนาหรอก

วิปัสสนามันจะหลุดออกไป มันจะพรวดออกไป นี่ความรู้จริงมันเห็นสภาวะแบบนี้ ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติก็เหมือนกัน มันแยกของมันได้ มันเป็นของมันได้ ขนาดที่ว่าความคิดเรา คุณิ คนเรา เห็นหน้าไม่รู้ใจ เวลาคุยกันนะ เห็นหน้ารู้จักหน้า ไม่รู้จักใจหรอก ความคิดเขาคิดอะไร ไม่รู้จักใจหรอก แต่เวลาเราวิปัสสนาของเราไป ใจของเรา เราเห็นใจของเรานะ ถ้าเราไม่เห็นใจของเรา เราไม่เห็นขั้น ๕ ของเรา นี่ความรู้สึกเป็นนามธรรม

สิ่งที่เป็นนามธรรม “สิ่งที่เป็นนามธรรม” นามธรรม แต่มันนาม-รูป รูปคืออะไร? รูปคือความรู้สึก แล้วจิตเราจับได้ไง “งานชอบ” งานชอบเพราะมันจับความรู้สึก จากความรู้สึก รู้สึกนี้มันเป็นอะไร? มันเป็นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันมีประโยชน์อะไร? ประโยชน์เพราะอะไร ประโยชน์เพราะอวิชชาอยู่ที่จิต อวิชชามันเอาสิ่งนี้เป็นเครื่องมือออกไปหาเหยื่อ หาเหยื่อ

เราคิดอย่างไร? คิดโดยสัญชาตนะ คิดถึงสมบัติ คิดถึงเพื่อนฝูง คิดถึงสิ่งใด ความคิดมันเป็นสัญชาตก่อน แล้วสังขารก็ปรุง เพื่อนดี จิตดี สวรรค์ดี นรกดี ชั่ว สิ่งนี้มันเป็นสังขารปรุง สังขารปรุง วิญญาณรับรู้มันก็เป็นความรู้สึกขึ้นมา ถ้าวิญญาณไม่รับรู้ สิ่งใดปรุงขึ้นมามันเป็นโมฆะไป เหมือนกับสิ่งใดทำขึ้นมาแล้วไม่มีใครรับรู้ ปล่อยวาง

สิ่งต่างๆ ถ้าไม่มีวิญญาณรับรู้ สิ่งนั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย มันแวบๆ ไม่มีคุณค่าอะไรขึ้นมาจะเป็นประโยชน์อะไรขึ้นมาได้ แต่ถ้ามีวิญญาณรับรู้ มันขึ้นมาเป็นรูปขึ้นมา เป็นรูปขึ้นมามันก็เป็นสิ่งที่เคลื่อนออกไป เพราะเรา

เราคิดถึงอะไรล่ะ? ในปัจจุบันนี้ เราจะคิดถึงสิ่งที่ไกลที่สุด เราเคยไปไหนมา เราคิดถึง สวรรค์ดี คิดถึงสวรรค์ คิดถึงนรก คิดถึงได้หมด จินตนาการได้หมดเลย เพราะอะไร เพราะเราเห็น ภาพวาด สิ่งนี้มันไปแล้ว มันคิดถึงสวรรค์ คิดถึงนรก มันคิดมันไป แล้วมันไปจากไหนล่ะ? มันไป จากจิต มันไปจากความรู้สึก นี่มันส่งออกไปเลย สิ่งนี้ส่งออกไป

ขนาดวิปัสสนานะ ถ้ากำลังของสมาธิไม่พอ มันวิปัสสนาไปมันก็ออกไปนอกกลุ่มนอกรทาง ก็ ต้องกลับมาใช้ปัญญาไม่วิปัสสนา ใช้ให้ย้อนกลับมา ให้มันสงบให้ได้ ไล่ต้อนกลับ พอไล่ต้อน กลับมันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ อบรมสมาธิบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า ถึงที่สุดเราก็จับออก วิปัสสนาใหม่ แยกออกๆ

การแยกออกอย่างนี้ การใคร่ครวญอย่างนี้ เพราะจิตมีวิชา อาศัยขั้น ๕ ออกไปกินเหยื่อ ออกไปคิด ออกไปจินตนาการ ออกไปแสวงหาสิ่งต่างๆ เข้ามาป้อนใจนะ เข้ามาป้อน เราไปหา อาหารมา หาอาหารที่เป็นพิษ หาอาหารที่เป็นความฟุ้งซ่าน หาอาหารเข้าใจว่ารู้ แล้วมาป้อนมัน ป้อนมันให้ตัวมันใหญ่ขึ้น กิเลสมันใหญ่ขึ้น อ้วนขึ้น มีอำนาจขึ้นแล้วก็เหยียบหัวใจอยู่ แล้วก็ว่านี่ เป็นวิปัสสนา มันเป็นวิปัสสนาไปไหน เพราะกิเลสมันอ้วนขึ้น มันไม่มีอะไรหลุดออกไปจากใจ เลย มันไม่มีสิ่งใดที่ดึงกิเลสออกจากใจเลย

แต่ถ้ามันเป็นสัมมา จิตมันมีความสงบ พอสงบมันจับอาการ จับความรู้สึก รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่พลังงานของจิต พลังงานที่อวิชา กิเลสออกไปกินเหยื่อ อาศัยนี้ออกไป กินเหยื่อ อาศัยออกไปยึดสมบัติเรา ชื่อเรา เสียงเรา ความคิดของเรา นี่ออกไปยึดไว้

จะเป็นเราหรือไม่เป็นเรา เขาก็อยู่ของเขาโดยธรรมชาติของเขา ขณะนี้สมบัติเราเก็บไว้ในตู้ เชพอย่างดีแล้วล่ะ เขาไม่เดือดร้อนเลย แต่ใจเราไปเดือดร้อน ไปแบกยึดเขา ถ้าสติมันทันมันก็ ปล่อยาวง นี่ไม่ออกไปกินเหยื่ออย่างนี้ไง ทั้งๆ ที่ของเก็บไว้ดีแล้ว มันก็เอามาเหยียบย่ำใจให้ทุกข์ ร้อน แต่ถ้าสติมันทัน สิ่งนั้นมันอยู่ของมันปกติ

เราต่างหาก เราต่างหากแล้ว จิตนี้โง่มาก จิตนี้ไปเอาสิ่งนั้นมาเหยียบย่ำ นี่มันออกไปเอา เหยื่ออย่างนี้ ถ้าสติมันทัน สิ่งนั้นออกไปเอาเหยื่อแล้วนะ แล้วตัวมันเองล่ะ ตัวมันเองมีพลังงาน พลังงานประสาน

“อุปาทาน” อุปาทาน ชั้นไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ชั้น จิตไม่ใช่ชั้นนะ ชั้น ๕ ไม่ใช่จิตหรอก แต่เกิดจากจิต ความคิดไม่ใช่เรา ถ้าความคิดเป็นเรา ขณะที่เราไม่คิด เราไม่ใช่ตายหรือ ขณะที่เราไม่คิด จิตไปไหน ขณะที่เราไม่ได้คิดเลย เราทำสมาธินี้สงบมากเลย ความคิดไปไหน? ความคิดไม่มี

ความคิดเกิดจากจิต ชั้นไม่ใช่จิต นี่ชั้นไม่ใช่จิต โดยสัญชาตญาณ โดยธรรมชาติของมัน สืบต่อกัน มันทำงานต่อเนื่องกัน ถ้าเราจับสิ่งนี้ได้ เราแยกมัน

รูปเกิดจากอะไร รูปนี้เกิดจากอะไร ความรู้สึกเกิดจากอะไร?

เกิดจากมีพลังงาน มีความไม่รู้

มันมีข้อมูลของมัน? มันมีสัญญา สัญญาชอบหรือไม่ชอบ สิ่งที่สัญญาเกิดขึ้นมา สัญญาคือข้อมูล พอข้อมูลนี้เกิดขึ้นมา วิญญาณรับรู้ นี่สัญญา สังขารปรุง

เวทนาชอบไม่ชอบ มันหมุนไป หมุนไป หมุนไป เราก็วิ่งตาม วิ่งตาม คิดว่าเป็นเรา

“ล้อ” มันไม่เป็นสมาธิไง ล้อในเมื่อมันหมุนออกไป มันก็พลังงานอันนี้มันก็เอาความร้อนเข้ามา แต่ถ้าสติเราใคร่ครวญบ่อยครั้งเข้า ล้อมันจะหมุนฟรีของมัน คือตัวจิตไม่เข้าไปในชั้น เข้าไปในชั้นมันก็เป็นอารมณ์ ความคิดเกิด ถ้าเราถอยออกมาเป็นธรรมชาติของมัน ความคิดเกิดไม่ได้ ความคิดเกิดไม่ได้เพราะสติเราทัน ความคิดเกิดไม่ได้ มันหมุนโดยธรรมชาติของมัน ไม่มีพลังงาน ไม่มีพลังงานมันก็เป็นสัมมาสมาธิ มันหมุนโดยธรรมชาติของมันนะ

นี่พลังงานคือพลังงานโดยกิเลสที่มันเอาออกไปยึดมันถือมัน ที่ออกไปหาเหยื่อ แต่ถ้าเราถอยกลับมาที่มันหมุนของมัน ถ้าสมาธิเกิดขึ้นบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้ง จนจิตตั้งมั่น จิตตั้งมั่นมันก็พลังงานของมัน แล้วมันเสวยอารมณ์ นี่จิตออกเสวยอารมณ์ ระหว่างจิตกับอารมณ์กระทบกัน จิตกับอารมณ์กระทบกัน แต่เราไม่มีความสามารถจับตรงนี้ได้ มันก็เป็นวิปัสสนาไม่ได้ไง

ขนาดที่เขาบอกว่า วิปัสสนาโดยคิดที่ไม่รู้ วิปัสสนาโดยวิปัสสนิก ว่าจิตนี้เป็นนาม-รูป ถ้ารู้เท่านั้นนาม-รูป มันก็ปล่อยวางหมด

มันก็เหมือนกับหินทับหญ้าไง ระหว่างจิต จิตคือรูป นามมันออกไปเอาเหยื่อ แล้วเราปฏิเสธ ปฏิเสธมันก็ดับหมด การดับหมดเป็นปัญญาไหม? การดับหมดไม่เป็นปัญญา

แต่ถ้าเราจับมันแล้วเราแยกแยะมัน เป็นปัญญาใหม่? นี่ไง โลกุตตรปัญญา ไม่ใช่โลกียปัญญา ถ้าโลกียปัญญาเป็นความคิดไง

คิด นึกว่ารู้ “คิดว่ารู้” ก็คิดไป คิดไป จินตนาการไป แล้วก็ป็นสัญญาอารมณ์ มันเป็นอารมณ์นะ อารมณ์สุขก็ได้ อารมณ์ขุ่นข้องหมองใจก็ได้ วันนี้หงุดหงิด วันนี้ทำแล้วไม่ได้ประโยชน์ นี่อารมณ์ที่ปล่อยวางมันเป็นสัญญาอารมณ์ไม่มีใครมีอำนาจเหนือมันเลย

แต่ถ้าเป็นวิปัสสนานะ ผู้ที่เป็นจิตวิปัสสนา จิตที่สงบพลังงาน ลือ นี่มันเป็นผู้ที่วิปัสสนา มันเก็บผลรองรับนะ จิตที่มีธาตุรู้ มันเป็นสิ่งที่มีชีวิต มันไม่ใช่สสารที่ไม่มีชีวิตแบบโลก เห็นไหม ทางโลก ทางธรรม บอกว่า ธรรมะคือธรรมชาติ ธรรมชาติ ฝนตกแดดออกมันเป็นธรรมชาติของมันนะ เป็นธรรมชาติ เป็นฤดูกาลของมัน แล้วมันก็เป็นอย่างนี้มาช้านานตาปี แล้วมันก็จะเป็นอย่างนี้ตลอดไปนะ

แล้วมนุษย์ต่างหาก สิ่งมีชีวิตต่างหากได้คุณประโยชน์จากมันใช้ไหม แต่จิตเราเวลาวิปัสสนาไปมันมีเก็บข้อมูลไง ตัวจิตนี้ตัวเก็บข้อมูลตลอด คุณรู้ ว่าเป็นสิ่งที่อามิส สร้างบุญกุศล สร้างบาป อกุศลมันก็เหมือนลอยไปในกระถางนั้นไง จิตนี้ก็ลอยเกิดลอยตายไปอย่างนั้น แล้วในปัจจุบันนี้ปัญญาตัวนี้มันชำระล้าง ชำระล้างให้สิ่งนี้มันสะอาดเข้ามา พอชำระล้างสิ่งนี้สะอาดเข้ามา ผู้ที่รับข้อมูลนั้น จิตที่เก็บข้อมูลนั้นมันสะอาดขึ้นเรื่อยๆ จนถึงที่สุดนะ จิตนี้ขาด

การเก็บข้อมูลโดยอกุปกรรมกับการเก็บข้อมูลโดยกุปกรรม

กุปกรรม คือสิ่งที่เจริญแล้วเสื่อม สิ่งที่เป็นตหังคปหาน ความปล่อยวางชั่วคราว มันเก็บข้อมูลเหมือนกัน แต่มันลืมได้ มันแปรปรวนได้ มันแปรปรวนเพราะมันเป็นกุปกรรม มันเป็นตหังคะๆ มันเป็นของชั่วคราว แต่เราวิปัสสนาบ่อยครั้งเข้าจนเป็นสมุจเฉทปหานมันขาดโดยสัจจะความจริงของมัน มันเป็นอกุปกรรม มันเป็นสิ่งที่อฐานะ อฐานะที่มันจะแปรปรวน มันจะแปรสภาพไป นี่สิ่งนี้เป็นความจริง ความรู้แจ้ง ถ้าความรู้แจ้งอย่างนี้เกิดขึ้นมา สิ่งที่อยู่จริง

สิ่งที่อยู่จริง มันไม่ใช่รู้แบบคิดเอา ตรึกเอา จินตนาการเอา ศึกษาเอา...สิ่งนี้แก้กิเลสไม่ได้

“โลกุตตรปัญญา” ปัญญาทางสายกลาง เกิดขึ้นมาจากหัวใจ จะเป็นเจโตวิมุตติ ก็เอาจิตนี้ออกวิปัสสนา จะเป็นปัญญาวิมุตติ ก็จิตนี้ออกวิปัสสนา ตัวจิตเป็นตัวที่อยู่ของกิเลส ตัวจิตเป็นตัว

อวิชา ตัวจิตนี้เป็นตัวธรรมและตัวกิเลสอยู่ด้วยกัน แต่อวิชาครอบงำอยู่ มันถึงต้องไปตามอำนาจของวิบาก ของกรรมที่สร้างมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมาหลายเวลาเกิดขึ้นมา พระโพธิสัตว์ บุญพาเกิด เกิดเป็นกษัตริย์ เกิดเป็นจักรพรรดิ เพราะเกิดเพื่อสร้างสมบุญญาธิการ บุญมากเข้าๆ เพิ่มมากเข้า ทำให้มากเข้า ถ้าบาปอกุศลพาเกิดมันก็พาให้จิตดวงนี้ทุกข์เร่าร้อนตลอดไป

จิตคนเราไม่ใช่อกุศลธรรมดา มันมีความผิดพลาดไป ทุกดวงใจมีดีและชั่วในใจดวงนั้น

ถ้ามีสติสัมปชัญญะ เราพยายามสร้างสมสิ่งที่ดี เหมือนกับภาชนะที่มีน้ำมาก ถ้ามีเกลืออยู่น้ำมากเกลือนั้นก็จางลง น้ำน้อยเกลือก็เข้มข้นขึ้น เราพยายามทำความดีคือเติมน้ำ เติมน้ำตลอดไป เพราะสิ่งนี้มีอยู่นะ นี่เป็นเกลืออยู่ในภาชนะที่ออกไม่ได้ แต่ตัวอวิชา ตัวความเห็นผิดมันเป็นนามธรรม ถ้ามีปัญญาเข้าไป ปัญญาเข้าไปใคร่ครวญ ให้สัจจะความจริงอย่างนี้ขึ้นมา เหมือนเติมน้ำเข้าไป ให้สิ่งที่ความเห็นผิดมันเบาลง จางลง

ถ้าเบาลง จางลง มันจะมีศรัทธา มันจะมีจุดยืน มันจะทำได้ เห็นเขาทำกันอยู่ เดินจงกรมทั้งวันทั้งวัน เขาทำกันได้อย่างไร แต่ถ้าเวลาเราเข้าไปถึงจุดนั้นนะ เราจะทำได้ เพราะอะไร เพราะเหมือนกับเรากำลังจะได้ผลประโยชน์ของเรา

คนทำธุรกิจ คนทำการค้า สิ่งใดที่เป็นประโยชน์อยากทำมาก แล้วมันได้ผลตอบแทนมา ยิ่งเห็นผลประโยชน์กับมือ ตัวเลขเพิ่มขึ้น เพิ่มขึ้น ใครจะไม่มีกำลังใจ นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติของเรา จิตมันมีวุฒิภาวะ มันความเห็นการปล่อยของมัน เห็นครูบาอาจารย์คอยประคองให้เข้าทางนะ

ถ้าไม่เข้าทางการประพฤติปฏิบัติ “กิเลส ธรรม” เกิดกับใจอยู่ตลอดเวลา ใจเป็นสิ่งที่ธาตุรู้ ใจเป็นภาชนะที่ใส่ธรรม ใส่ธรรมนะ ต้องมีธรรม มีธรรมคือสภาวะธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม สิ่งที่ดีธรรม มันมีอยู่ของมัน แต่มันเกิดดับ เกิดดับ สภาวะธรรม เราต้องแสวงหา

คูสิ ในโลกนี้ ข้าว ต้นข้าว ทำนา เขาทำเป็นครั้งเป็นคราว ต้นหญ้าไม่ต้องทำมันเกิดตลอด ต้นหญ้านี้ถ้ามีความชื้นมันเกิดทันทีเลย เขาไม่ต้องการนะ เขาพยายามเอาหญ้า เขาพยายามจะทำออกไปมันก็ยังเกิด แต่เวลาต้นข้าวเราต้องปลูกต้องหา ต้องหมั่นต้องสร้างขึ้น ธรรมก็เหมือนกัน

เวลาเกิดขึ้นมาเหมือนข้าว เหมือนสิ่งที่เป็นประโยชน์กับชีวิต เป็นประโยชน์กับใจ เราต้องแสวงหา เราต้องทำ เห็นไหม หญ้ามันเกิดโดยธรรมชาติของมัน นี่กิเลสมันเกิดโดยธรรมชาติของมัน อวิชชามันปกคลุมอยู่ แต่หญ้า เวลาข้างอวกามขึ้นมา หญ้ามันจะแซมขึ้นมาได้ไหม

นี่เหมือนกัน ถ้าจิตของเรา วิปัสสนาไปตั้งแต่โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี ขึ้นไปจนสูงสุดนะ จิตเป็นธรรมล้วนๆ ถ้าจิตเป็นธรรมล้วนๆ อวิชชาเกิดไม่ได้ ถ้าจิตยังไม่เป็นธรรมล้วนๆ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างละเอียด กิเลสมันสอดมาตลอด การวิปัสสนาการก้าวเดินของเรามันถึงทุกขัง มันทุกข์เพราะกิเลสอย่างละเอียด มันคอยเบี่ยงเบน มันคอยให้เราออกนอกถู่ นอกทาง ออกนอกถู่ นอกทางโดยวุฒิภาวะของจิตของธรรมที่ละเอียดขึ้นไป

มันไม่ออกนอกถู่ นอกทางสิ่งที่เรารู้แล้ว สิ่งที่เป็นอกุปปธรรมมันจะแปรสภาพไม่ได้

เหมือนกับเรามีตำแหน่งหน้าที่การงานของเรา เราเป็นผู้ช่วยหน้าที่การงานก็อย่างหนึ่ง แต่ถ้าเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา หน้าที่ความรับผิดชอบเราก็มากขึ้น ผลประโยชน์ก็มากขึ้น สิ่งต่างๆ ก็ต้องมากขึ้น นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันวิวัฒนาการขึ้นไป มันพัฒนาการขึ้นไป การเกิดและการตายหุดสั้นเข้า หุดสั้นเข้า หุดสั้นเข้า จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ที่โคนต้นโพธิ์ มันตรัสรู้ที่ไหน? ตรัสรู้ที่ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันจะรู้ขึ้นมาที่ไหนล่ะ? มันก็รู้ขึ้นมาที่ใจ ภาวสวะ กิเลสสวะ อวิชชาสวะ ถ้ามันพบสถานที่มันเป็นภพ มันเป็นอตตะ มันยังมีที่ตั้ง มีที่รองรับ อวิชชาอยู่ อวิชชามันก็ต้องยื่น มีที่อาศัย

แต่ถ้าทำลายภาวสวะ ทำลายตัวภพ ทำลายกิเลสสวะ ทำลายอวิชชาสวะ สิ่งที่เป็นภาวะ เป็นสวะ เป็นฐานที่ตั้งมันไม่มี มันไม่มีจิต มันไม่มี เป็นธรรมล้วนๆ นี่หญ้าเกิดไม่ได้ ถ้าหญ้าเกิดไม่ได้ ไม่มีสิ่งที่เกิด แล้วมันจะเอาอะไรไปเกิดอีก

ตรัสรู้อยู่ที่กลางใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขอยู่โคนต้นโพธิ์นั่นนะ

ถ้าเราประพฤติปฏิบัตินะ เราบรรลุธรรมเมื่อใด เราจะนั่งอยู่โคนเสา เราจะนั่งอยู่บนกุฏิ เรา
จะนั่งที่ไหนมันก็เป็นความสุขของเราละ เพราะมันเป็นสิ่งที่ว่าหัวใจมันจะไม่เกิดอีก คนเรายังต้อง
เกิดอีก ต้องไปอีก เราที่แสวงหากันอยู่นี้ เพราะอะไร

เพราะเราหิว เรากระหาย เราถึงต้องแสวงหามาเพื่อใจ เพื่อกาย เพื่อกายเพื่อเรื่องของโลก
เพื่อใจเพื่อเรื่องของเรา เพื่อใจคือการปฏิบัติไง ธรรมะเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงใจ แล้วถ้าใจมันอิ่มเต็ม
ขึ้นมา เห็นใหม่ ความรู้จริง ความรู้จริงเกิดขึ้นมาจากการประพฤติปฏิบัติ

“คิดารู้” เพราะเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเป็นธรรมของกิเลส
อ้างอิงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลอกว่าเรารู้

แต่ถ้าเป็นความรู้จริง เป็นความรู้แจ้ง เป็นความรู้จากใจของเรา จะเป็นธรรมของเรา

เวลาพระสารีบุตรไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะพระสารีบุตรรู้จริง ผู้รู้จริง
เรารู้จริง เราคำนวณได้หมด สิ่งที่อยู่จริงมันจะออกมาจากใจ ธรรมะจริงๆ ธรรมะที่ออกมาจากใจ
ของผู้รู้จริง จะเป็นธรรมล้วนๆ ไม่มีกิเลส ไม่มีหญ้าแฉมเลย มันจะเป็นข้าว ข้าวหอมมะลิ ข้าว
เหนียว ข้าวเจ้า ข้าวต่างๆ เป็นประโยชน์กับโลก

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นธรรมล้วนๆ ธรรมในใจของเรา เราสวยก่อน เราสุขก่อน แล้วเราจะ
เป็นผู้เจือจานใจ เจือจานกับผู้ที่ในหัวใจของเขามีแต่หญ้าปกคลุม เขาไม่มีข้าวกินเลย แต่เขากิน
หญ้า เขาไม่รู้ว่าข้าว แต่ถ้าเราเห็นมันน่าสังเวช ข้าวไม่ใช่หญ้า ธรรมไม่ใช่กิเลส แล้วธรรมรู้
จริง เกิดจากใจที่รู้แจ้ง เกิดจากใจของเรา

พระไตรปิฎกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสดๆ ร้อนๆ เพราะเราวิวัฒนาการ เรา
พัฒนาเป็นธรรมของเรา แล้วเราก็กินจากใจของเรา นี่ก็สดๆ ร้อนๆ ของเรา เอวัง